

Tam, kam nevedou ŽÁDNÉ SILNICE

Peportáž z Peru
Text: JIŘÍ ČERNÝ

Chudinská čtvrť Belén je proslulá trhem, kde seženete vše, včetně kajmaniho a želviho masa

Ještě pořád existují města, do nichž se jen tak nedostanete. Nevede tam silnice. Tím největším je peruánské Iquitos, obklopené ze všech stran deštnými pralesy. Pokud se tam chcete vydat, musíte letecky nebo lodí. Druhou možnost lze však doporučit pouze těm cestovatelům, kteří mají dostatek času. Plavba totiž trvá několik dní, podle stavu vody v řece.

Právě do tohoto zapadlého koutu světa jsem koncem letošního března vyrazil v doprovodu svého kamaráda Pabla z Diecézní charity Plzeň. Málokdo ví, že obyvatelům Iquitos se snažíme pomáhat i my Češi – a to především formou adopce na dálku. Historie Iquitos se začala psát kolem roku 1757, kdy ho založili jezuité. Dnes díky své poloze představuje perfektní výchozí bod pro výpravy do Amazonie. Jinými slovy, jde o magnet pro milovníky tropické přírody, kterým se zde mimo jiné nabízí možnost navštívit věhlasnou rezervaci Tamshiyacu-Tahuayo. Ta je vzdálená zhruba čtyři hodiny jízdy motorovým člunem a vyznačuje se bezkonkurenční biodiverzitou.

BÍDA A KRÁSA SLUMŮ

Hlavním cílem naší expedice bylo setkat se s podporovanými dětmi a jejich rodinami, což v praxi znamenalo trávit spoustu času v chudinských čtvrtích. Nejproslulejší z nich je Belén, kterému se někdy přezdívá Benátky Latinské Ameriky. V Belénu ovšem panují úplně jiné podmínky než v italské metropoli plné luxusních hotelů a restaurací. Toto

přirovnání vychází výhradně ze skutečnosti, že pulzující tepnou Belénu je řeka Itaya, jejíž hladina se v průběhu roku mění v závislosti na aktuálním počasí. Pokud sem zavítáte v období dešťů, zjistíte, že drtivá většina cest zmizela pod vodou a chodit tak lze pouze po relativně úzkých dřevěných lávkách. To je také důvod, proč domy v Belénu buď stojí na pilířích, nebo jsou koncipovány jako plovoucí.

„Tady se dobře dívají, ať vidíš, jak někteří lidé musejí žít,“ upozorňuje mě Pablo ve chvíli, kdy vystupujeme z mototaxíku v prvním slumu. Mototaxíky jsou v Iquitos jednoznačně nejběžnějším dopravním prostředkem – aut na tamějších komunikacích potkáte mnohem méně. Když už jsme u těch komunikací, ta nejdelší měří asi sto kilometrů a končí v osadě Nauta, ležící u soutoku řek Maraňon a Ucayali. Je vůbec na chudinských čtvrtích něco krásného? Většina čtenářů nad touto otázkou nepochybně jen nechápavě zavrtí hlavou. Ale ano, určitá krása se skutečně ukrývá i tady – konkrétně v srdcích lidí, kteří sice nemají téměř žádný majetek, ovšem to jim nijak nebrání v tom,

→ ↓ Počátkem 20. století Iquitos zbohatlo na vývozu kaučuku sloužícího k výrobě pneumatik. Dnes je turistickou základnou pro výpravy do pralesa.

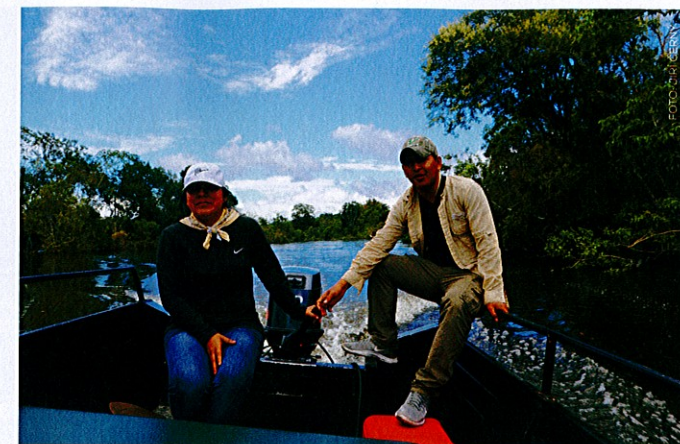
aby vás vítali s úsměvem na tváři a hýřili dobrou náladou. Znáám spoustu takových, kteří jsou na tom po finanční stránce milionkrát lépe, a přesto si neustále na něco stěžují. A čím delší dobu s těmito věčnými negativisty trávíte, tím víc musíte přemýšlet o tom, proč jsou vlastně tak nespokojení...

PROTI PROUDU ČASU

V Iquitos si přijdou na své i milovníci historie a architektury. Znáám je třeba dům z kovových dílců Casa de Fierro, jehož autorem byl údajně legendární Alexandre Gustave Eiffel. Tato fascinující stavba vznikla na přelomu 19. a 20. století, kdy Iquitos ovládali kaučukoví baroni. Tehdy město prosperovalo, ale za strašlivou cenu. V podstatě zde fungovalo otrokářství a s domorodci bylo obvykle zacházeno hůř než se zvířaty.

Situace se začala obracet k lepšímu až potom, co zahájila vyšetřovací komise, jejímž členem byl i britský generální konzul v Riu de Janeiro Roger Casement. Ten dříve působil v Kongu a měl s problematikou porušování lidských práv bohaté zkušenosti. V roce 1910 sepsal první zprávu o nechutných praktikách společnosti Peruvian Amazon Company (PAC), která byla registrovaná v Anglii a v diskutovaném období představovala hlavní ekonomickou sílu v Iquitos. Poznatky shromážděné Casementem velmi pobouřily jak několik vlivných členů představenstva PAC, tak řadu jejích akcionářů.

Ale zpět k atraktivním budovám. Za prohlídku určitě stojí i modernistická Casa Vela (někdejší přepychový hotel), neogotická katedrála svatého Jana Křtitele či Casa Cohen. Pablovi se dokonce podařilo úspěšně proniknout do sídla svobodných zednářů, kdy využil toho, že dotyčná vila právě procházela rekonstrukcí. Iquitos se

může pyšnit i jednou z nejvýznamnějších knihoven v celé Latinské Americe. V Biblioteca Amazónica je uloženo přibližně 27 000 knih a 3000 historických fotografií. Převažují publikace věnované tématům souvisejícím s Amazonií, zbytek je zaměřen na filozofii, náboženství, umění atd.

DO TAJEMNÝCH PRALESŮ TAMSHIYACU-TAHUAYO

Do rezervace Tamshiyacu-Tahuayo jsem se vypravil na pozvání biologa

Paula Beavera. Paul v roce 1976 získal titul Ph.D. na Chicagské univerzitě a o pět let později v Peru založil firmu Amazonia Expeditions, která se dnes řadí mezi nejlepší cestovní agentury v zemi.

Paul mi velkoryse nabídl čtyřdenní trip zdarma, resp. oproti peněžnímu příspěvku pro charitativní organizaci Angels of the Amazon, kterou řídí jeho manželka Dolly. Nocleh a stravování jsem měl zajištěno v Tahuayo Lodge, což je

→ Se svými 400 000 obyvateli je Iquitos **největším městem v džungli**. Nejsnadněji se sem dostanete letadlem z Limy.

komplex domků na pilířích uprostřed panenské divočiny. Nebyť satelitního internetu, člověk by si zde lehce mohl připadat naprosto odříznutý od civilizace. Na mobilní signál můžete rovnou zapomenout – i přístup k tak běžné věci, jakou v našich zeměpisných šířkách představuje elektřina, je omezen.

Perfektní je, že máte k dispozici vlastního průvodce. Výčet možných aktivit zahrnuje projížďky na kánoích zaplavenou džunglí, rybaření (pokud si troufnete, tak oštěpem), plavání, pozorování sladkovodních

jde o fantastický a slovy jen obtížně vyjádřitelný zážitek. V Tamshiyacu-Tahuayo se vyskytuje 15 až 19 druhů primátů, což je stávající světový rekord – v žádném jiném chráněném území jich nenajdete víc.

V Tamshiyacu-Tahuayo se vyskytuje 15 až 19 druhů primátů, což je stávající světový rekord

řičních delfínů, poznávání kultury místních obyvatel, pátrání po tzv. šípových žábách v tajuplném údolí u řeky Rio Blanco či adrenalinové „procházky“ korunami stromů (v závěsu na lanech).

Podle Paula jsem byl první Čech, který do Tahuayo Lodge dorazil. To mému pobytu dodávalo nádech určité exkluzivity. Pro někoho posedlého tropickou faunou a flórou

Biologové tu rovněž popsali přes 600 druhů ptáků.

Tamshiyacu-Tahuayo se rozkládá na ploše větší než 1,1 milionu akrů. Rezervace byla zřízena v roce 1991 za účelem ochrany vzácných uakari šarlatolících (*Cacajao calvus*), tedy opic s růžové či rudě zbarveným obličejem. V současné době v rezervaci probíhá několik vědeckých projektů, z nichž asi

nejzajímavější je monitorování chvostanů, kteří dost možná představují zástupce dosud neznámého druhu. Nedaleko Tahuayo Lodge leží malá vesnička El Chino, kde v případě zájmu můžete nahlédnout pod pokličku života na jednom z nejdlehlších míst naší planety. Nahé divochy s luky a foukačkami byste tu ale hledali marně. Díky činnosti Angels of the Amazon jsou v El Chino školy, hřiště i malý trh, na němž indiánky prodávají své rukodělné výrobky. Jde zejména o pestrobarevné košíky, či spíše misky různých velikostí, které se pletou z palmových vláken. „Velkým problémem je skutečnost, že řada dětí do školy nechodí, protože musejí pomáhat doma,“ vysvětlil mi můj průvodce Weli během prohlídky El Chino. A není divu, měsíční příjem spousty rodin v této oblasti totiž činí jen asi 30 soles, což je v přepočtu asi 200 Kč. Lidé jsou tak odkázáni na intenzivní rybolov a farmaření a na vzdělávání už nezbyvá čas ani peníze.

Weli a jeho kolegové mě také ochotně seznámili s mnoha dary pralesa. Tak třeba v luscích ingy jedlé (*Inga edulis*) se nacházejí semena obalená sladkým „chmýřím“, které je považováno za velkou pochoutku. Listy některých palm zase na dotek připomínají plast a dělají se z nich

← El Chino, vesnička na konci světa.

↑ Dětem z těch nejchudších rodin pomáhá i česká charita.

střechy. Rostliny s léčivými účinky, jedovaté rostliny, rostliny používané jako koření... přemíra informací mi brzy začala zahlcovat mozek. Dobře jsem si však uvědomoval, že tyto znalosti mají nevyčíslitelnou cenu a v případě nouze mi mohou zachránit život.

KŘEHKÁ DUŠE IQUITOS

Iquitos je bez debat místem, které se vám dostane hluboko pod kůži a zanechá ve vás nesmazatelné stopy. Mimořádná izolovanost, úchvatná náměstí a pobřežní promenády kontrastující s chudinskými čtvrtěmi, pestří noční život, nádherná příroda, vřelost a přívětivost zdejších lidí... to všechno dává vzniknout kombinaci, jakou nikde jinde nenaleznete. Duše Iquitos je nicméně křehká. Počet obyvatel momentálně činí zhruba půl milionu a dál roste. Je možné, že postupem času budou budovány další a další silnice, které toto město jednoho dne spojí s okolním světem – a podstatná část jeho unikátní atmosféry nenávratně zmizí v propadlišti dějin.

4 otázky pro: PABLA CHACÓNA

VEDOUČÍHO PROJEKTU ADOPCE NA DÁLKU
DIECÉZNÍ CHARITY PLZEŇ

Projekt adopce na dálku v Iquitos vznikl v roce 2009. Co tomu předcházelo?

Iniciátorem projektu Adopce na dálku byl Mgr. Luděk Kaluža, který strávil rok jako dobrovolník mezi bolivijskými indiány v oblasti Beni. Po své zkušenosti z tohoto pobytu kontaktoval ředitele DCHP Ing. Jiřího Lodru a na základě toho byl v roce 2003 započat projekt Adopce na dálku v Bolívii. V roce 2008 nastoupil na místo vedoucího SRS DCHP Pablo Chacón Gil, kterého oslovili zástupci španělského řádu Misionáři Identes v Peru s nabídkou zorganizovat Adopce na dálku v Iquitos. A tak byl roku 2009 dotčený projekt zahájen i zde.

Kdy jsi do Iquitos poprvé osobně letěl a jaké to bylo?

Moje první cesta do Peru proběhla v březnu 2009. Tehdy jsem jel zkontrolovat 11 domků, které se postavily z prostředků vybraných v rámci národní sbírky na eliminaci následků ničivého zemětřesení z roku 2008. Iquitos bylo pro mě šokem. Fascinoval mě kontrast lidmi naceného města a pralesa, který jej obklopuje. Navíc asi třetina města je postavena na vodě. Ubohé domečky chudiny jsou vyzdvíženy na kůly, ovzduší je vlivem stojaté vody velmi nezdavé.

Kolik dětí je v současné době do projektu zapojeno a podle čeho jsou vybírány?

V rámci projektu je v současnosti podporováno 26 dětí z Peru. Vhodné kandidáty pro adopci na dálku vybírá zdejší koordinátorka projektu, kterou je představená Misionářek Identes, sestra Maria Burgos Machuca. Zpravidla pocházejí z těch nejchudších rodin, které ale mají zájem na tom, aby jejich děti studovaly, a podporují je v tom. Mezi podmínky účasti v projektu patří i to, že děti posílají prostřednictvím koordinátorky dvakrát do roka dopis svým kmotřům v Čechách, na což musí dohlížet jejich rodiče. Spolupráce a výpomoc ze strany rodičů je tedy nezbytná. Naopak zcela nepodstatná je etnická příslušnost a náboženské vyznání rodiny.

Adopce na dálku mají obecně vzato relativně špatnou pověst. Jak se adoptivní rodiče mohou ujistit o tom, že děti jejich peníze skutečně dostávají?

Jak již bylo řečeno, kmotři od adoptovaných dětí dvakrát ročně dostávají dopis a od koordinátorky jednou ročně vysvědčení. Nám pak koordinátorky ze všech zemí posílají pravidelná roční vyúčtování.

Školní potřeby a pomůcky dětem kupuje a předává koordinátorka. Peníze se tedy nedostanou přímo do rukou dětí, ani jejich rodičů. Občas kmotři podpoří dítě, které má zdravotní problémy a to nákupem léků nebo zdravotnických potřeb. Někdy dítě, většinou již vysokoškolský student, potřebuje ke vzdělávání osobní počítač a kmotr je ochoten mu jej pořídit. Peníze pak posílá opět na účet spolupracující organizace a koordinátorka dohlíží na to, aby nákup proběhl transparentně.

Koordinátorka je s dětmi v pravidelném kontaktu, pomáhá jim řešit jejich školní i osobní problémy. Pokud dítě např. nechce psát dopisy a rodiče jej k tomu nemotivují, bývá adopce často ukončena. Primární je, aby si děti i jejich nejbližší podpory, která přichází ze strany českých kmotřů, dostatečně vážili.

Pro spolupráci v dané lokalitě si také vybíráme osvědčené a důvěryhodné organizace (Misionáři Identes, tamější katolickou charitu apod.) Vedoucí projektu z DCHP navíc na svých inspekčních cestách pravidelně navštěvuje místa, kde máme adoptované děti. Kromě adopcí podporujeme i rozvojové projekty a plánujeme další.

